הכנסת

מרכז המחקר והמידע

מסמך רקע בנושא:

ילדים חסרי מעמד וזכויות בישראל

מוגש לוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות

כתיבה: נעמי מי-עמי, חוקרת

אישור: שמוליק חזקיה, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

כ"ט בחשוון תשס"ז

20 בנובמבר 2006

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 649 6016

פקס: 02 - 649 6103

www.knesset.gov.il/mmm

1. מבוא

מסמך זה נכתב לקראת ישיבה של ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות ב-20 בנובמבר 2006 בנושא ילדים חסרי מעמד במשפחות עולים.

שהיית קטינים בישראל בלא מעמד חוקי כלשהו משמעותה בין השאר שאין להם זכויות המוקנות לפי חוק הביטוח הלאומי וחוק ביטוח בריאות ממלכתי.[1] אשר לזכות לחינוך, חוק לימוד חובה, התש"ט–1949, חל על כל ילד הגר בישראל, בלא קשר למעמדו במרשם האוכלוסין שבמשרד הפנים.[2]

יצוין כי במקרים רבים מדובר בילדים שנכנסו לישראל **לבדם**, בתוקף אשרת כניסה כלשהי (תייר, תלמיד וכו'), וכאשר פג תוקף האשרה נשארו בישראל בלא כל מעמד חוקי.[3]

ההגדרה "ילדים ללא מעמד חוקי" מתייחסת לשתי קבוצות נוספות, שבמסמך זה לא ידובר בהם: ילדי עובדים זרים השוהים בארץ שלא כחוק וילדים מנישואים מעורבים של ערבייה ישראלית ופלסטיני או להיפך.

המסמך יתמקד בטיפול של ממשלת ישראל בכלל ושל משרד הפנים בפרט בבעיית הילדים ללא מעמד.

ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות קיימה עד כה שש ישיבות בנושא זה, אחת מהן בהשתתפות מי שהיה אז שר הפנים, אופיר פינס.[4] כמו כן נפגשה הוועדה לדיון בנושא זה ובנושאים אחרים הקשורים לעולים חדשים עם ראש הממשלה אריאל שרון ב-11 באוגוסט 2004.

במסמך יפורטו בקצרה סוגי השהייה החוקית בישראל והנסיבות שבהן ילדים נשארים בלא כל מעמד חוקי, יוצגו הקשיים בהשגת נתונים מדויקים על היקף התופעה והטענות נגד התנהלות משרד הפנים בנושא זה ויפורטו החלטות הממשלה וניסיונות החקיקה בכנסת.

---

[1] סעיף 2א בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995, קובע: (ב) "לעניין חוק זה לא יראו כתושב ישראל, בין השאר, כל אחד מאלה: (1) שוהה שלא כדין, כמשמעותו בסעיף 13 בחוק הכניסה לישראל".

[2] משרד החינוך, <u>החלת חוק חינוך חובה גם על ילדי עובדים זרים בישראל</u>, חוזר המנכ"ל תש"ס/10 (א), 1 ביוני 2000.

[3] בניגוד לילדים שנכנסו לישראל עם הורים עולים, שהם זכאים מכוח חוק השבות.

[4] הישיבה בהשתתפות שר הפנים אופיר פינס התקיימה ב-9 בפברואר 2005. רוב הישיבות היו בשיתוף עם הוועדה לזכויות הילד.

2. ההסדרים לשהייה חוקית בישראל

קטינים המגיעים לישראל אמורים לקבל מעמד חוקי כלשהו: אזרח, תושב ארעי, תושב קבע או תייר. להלן פירוט קצר של הסדרי השהייה האמורים:[5]

קטינים במעמד אזרחי ישראל

אזרחות ישראלית נקנית לפי **חוק האזרחות, התשי"ב-1952**. סעיף 1 לחוק קובע את העילות למתן אזרחות, ובהן:

אזרחות מכוח חוק השבות, לפי **חוק השבות התש"י-1950**, הניתנת ליהודי, לילד ולנכד של יהודי, ולבני זוגם. מכוח חוק זה העולים לישראל מקבלים אזרחות מייד עם בואם ארצה.[6]

אזרחות מכוח התאזרחות – בגיר שאינו אזרח ישראל יכול לקבל אזרחות (להתאזרח) בתנאים מסוימים. ילדיו הקטינים של מי שהגיש בקשת התאזרחות השוהים בישראל כחוק ייכללו אוטומטית בבקשה.[7]

אזרחות מכוח הענקה – לפי חוק האזרחות, שר הפנים רשאי להעניק אזרחות (בין השאר) לקטין תושב ישראל – על פי בקשת הוריו.[8]

קטינים במעמד חוקי שאינו אזרחות

חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952, מפרט סוגים נוספים של שהייה חוקית בישראל, ואלה הם:

ישיבת קבע – לפי חוק הכניסה לישראל, הסמכות לתת אשרה ורשיון לישיבת קבע נתונה בידי שר הפנים. רבות מהזכויות המוקנות לאזרח בישראל מוקנות גם לתושב קבע. יצוין כי המשרד

---

[5] פירוט והרחבה על כל אחד מהסדרי השהייה ראו במסמך: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מעמדם החוקי של ילדי עולים בישראל, כתבו אביטל אפל ויפעת שחק, 2 במרס 2004.

[6] יצוין כי בחוק השבות נקבעו סייגים למתן אשרת עולה – אם נוכח השר לקליטת העלייה שהמבקש פועל נגד העם היהודי או עלול לסכן את בריאות הציבור או את ביטחון המדינה, או שהוא בעל עבר פלילי העלול לסכן את שלום הציבור.

[7] החריג לכך הוא מקרה שבו אין למבקש ההתאזרחות זכות בלעדית להחזקה בילדים וההורה השני, שאינו מבקש להתאזרח, מתנגד להתאזרחותם.

[8] יצוין כי בנוהל הטיפול בהענקת אזרחות לקטין לפי סעיף 9(א)(1) לחוק (נוהל 4.5.0001 של משרד הפנים – מינהל אוכלוסין) נקבע בתנאים ובדרישות כי על הקטין לעמוד בין היתר בדרישה של העדר מניעה פלילית וביטחונית (אם הוא מעל גיל 14).

לקליטת העלייה מקנה לקטינים הנלווים להוריהם (אם הם – הקטינים – אינם זכאים לזכויות עולה והם בעלי מעמד תושב קבע או תושב ארעי) את הזכויות הניתנות לקטינים במעמד עולים.[9]

ישיבת ארעי – אשרה לישיבת ארעי ניתנת לעולה בכוח,[10] לתלמיד, לאיש דת ולקרוביהם, וכן לאחרים כגון בני זוג של אזרחי ישראל, נינים של יהודים שהם עצמם אינם יהודים ולכן אינם זכאים לאזרחות מכוח חוק השבות.[11] הרשיון לישיבת ארעי ניתן לזמן מוגבל.

ישיבת ביקור – אשרה לישיבת ביקור ניתנת **לתיירים**, לעובדים זמניים (ובכלל זה לעובדים זרים), למי שמעמדם בכל הקשור לכניסה לישראל אינו ברור, ולמתנדבים. הרשיון לישיבת ביקור ניתן לזמן מוגבל.

3. קטינים חסרי מעמד חוקי

להלן דוגמאות של נסיבות שבהן קטינים נותרים חסרי מעמד חוקי:

- הורי הקטינים או הקטינים עצמם באו לישראל באופן חוקי לכאורה, אולם אחר כך **הטיל משרד הפנים ספק בחוקיות המסמכים** שהוצגו לשם הוכחת זכאותם למעמד חוקי.

- **בני נוער שנכנסים לישראל בתוקף אשרת תלמיד** ונפלטים מהמסגרת החינוכיות שלמדו בה בארץ נשארים בלא מסגרת ובלא מעמד.

- **קטינים הנכנסים לישראל בתוקף אשרת תייר** (בליווי הוריהם או שלא בליווי הוריהם). קטינים אלה אינם זכאים מלכתחילה לקבל מעמד של תושב או אזרח (אף כי לעתים הוריהם זכאים למעמד זה). **לאחר שפגה אשרת התייר הקטינים שוהים בישראל שלא כחוק.**

- **קטינים שבאו עם הוריהם והתייתמו או ננטשו בטרם הוסדר מעמדם החוקי.**[12]

---

[9] המשרד לקליטת העלייה, כללי הסיוע לעולים, הוראת שעה מס' 97, זכאות "ילדי עולים נלווים", 16 בינואר 2003.

[10] לפי סעיף 6 (א) לתקנות הכניסה לישראל, התשל"ד–1974, "מי שזכאי לאשרת עולה או לתעודת עולה לפי חוק השבות, התש"י–1959, ורוצה לשהות עד שלוש שנים בישראל, כדי לבדוק את האפשרות והתנאים להשתקעות בישראל כעולה, רשאי להגיש בקשה לאשרה ורשיון לישיבת ארעי מסוג א/1 (עולה בכוח)".

[11] נינים של יהודים שהם עצמם אינם יהודים אינם זכאים לאזרחות, להבדיל מהוריהם, שהם נכדים של יהודי ולכן הם זכאים לאזרחות מתוקף חוק השבות. לפי חוק הכניסה לישראל ונוהלי מינהל האוכלוסין במשרד הפנים, נין כאמור רשאי לבוא לישראל כקטין הנלווה להורה העולה לישראל אם גילו פחות מ-18. עם הגיעו לישראל הוא אמור לקבל מעמד של תושב ארעי (א/5).

[12] לעניין זה ראו: הצעת חוק האזרחות (תיקון – הכרה בקטין שננטש או שהוריו נפטרו), התשס"ג-2003, שהגישה חה"כ מרינה סולודקין. הסבר ראו בפרק על הצעות החוק שהוגשו בנושא.

4. נתונים

יש מחלוקת על הנתונים בכל הקשור למספר הילדים חסרי המעמד בישראל. משרד הפנים עצמו מציג נתונים שונים שהפערים ביניהם גדולים.

לקראת הדיון השני של ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות והוועדה לזכויות הילד בנושא זה, ב-28 ביולי 2004, קיבלו הוועדות **מהמועצה הלאומית לשלום הילד** את הנתונים שלהלן, שמקורם **במשרד הפנים**:[13]

ילדים ובני נוער השוהים בישראל בלא מעמד חוקי – 2004[14]

סוג האשרה	מספרים	אחוזים
סך הכול	93,594	100%
תושבים ארעיים	1,028	1.1%
אשרת תלמיד/סטודנט	778	0.8%
איש דת	58	0.1%
נלווה לאיש דת/סטודנט	1,488	1.6%
אשרת תייר (שלא בתוקף)	**90,117**	**96.3%**
מתנדב	125	0.1%

לפי הטבלה רוב הילדים ובני הנוער בגיל 0–17 השוהים בישראל בלא מעמד חוקי קבוע נכנסו לישראל בתוקף אשרת תייר.[15]

---

[13] למעשה משרד הפנים דיבר על נתונים מעט שונים מכפי שהתפרסמו לבסוף בשנתון הסטטיסטי של המועצה, דהיינו על 83,000 ילדים חסרי מעמד במאי 2004 לעומת 93,000 על-פי שנתון המועצה הלאומית לשלום הילד שיצא לאור בדצמבר 2004.

[14] המקור: המועצה הלאומית לשלום הילד, ילדים בישראל: שנתון סטטיסטי 2005, על-פי: משרד הפנים, מערך מחשוב, 2004, וכן: דברי יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות דאז, קולט אביטל, בישיבה זו (28 ביולי 2004). חה"כ אביטל הקריאה את הנתונים שקיבלה מהמועצה הלאומית לשלום הילד. מהמועצה נמסר כי לקראת השנתון החדש, העומד לצאת לאור בדצמבר 2006, לא התקבלו נתונים ממשרד הפנים.

[15] המועצה הלאומית לשלום הילד, ילדים בישראל: שנתון סטטיסטי 2005.

יצוין כי נציגי משרד הפנים הכחישו בישיבה את הנתונים האלה, שכאמור משרד הפנים הוא מקורם.[16]

בישיבה השלישית בנושא ילדים חסרי מעמד, שהתקיימה ב-9 בפברואר 2005, אמר נציג משרד הפנים שמדובר ב-**8,000–4,000** ילדים.

בישיבה האחרונה בנושא ילדים חסרי מעמד, שהתקיימה ב-17 ביולי 2006, מסר נציג משרד הפנים ליו"ר הוועדה חה"כ מיכאל נודלמן כי בישראל **421 ילדים חסרי מעמד חוקי.**[17]

על אף פניות חוזרות אל משרד הפנים לא התקבלו עד למועד הגשת מסמך זה נתונים עדכניים על היקף התופעה.

יצוין כי חלק מהקושי בהשגת נתונים על ילדים חסרי מעמד חוקי נובע מעצם הגדרתם ככאלה: רוב הילדים שמדובר בהם אינם רשומים במרשם האוכלוסין ואין להם מספר זהות (משרד החינוך מנפיק בעבורם מספר זהות פיקטיבי כדי שיוכלו ללמוד ולגשת לבחינות).[18]

5. טיפול הממשלה בבעיה

ב-11 באוגוסט 2004 נפגשה ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות עם ראש הממשלה אריאל שרון לדיון בכמה בעיות שעולים חדשים מתמודדים עמן, ובהן בעיית הילדים בלא מעמד.[19]

בעקבות הפגישה מונה מזכיר הממשלה, עו"ד ישראל מימון, אחראי לנושא זה מטעם הממשלה. ב-2 בנובמבר 2004 נפגשו אנשי האגודה הישראלית למען ילדים עולים עם עו"ד מימון. בדבריו על הוויכוח על מספר הילדים חסרי המעמד אמר עו"ד מימון ש"למעשה **אין משמעות למספר המדויק בכל הקשור לצורך המוסכם במציאת פיתרון לבעיה.**[20]

החלטות הממשלה בנושא ילדים חסרי מעמד

החלטה מס' 3807, שהתקבלה ב-26 ביוני 2005: הסדר שעה למתן מעמד לילדי שוהים בלתי חוקיים, להוריהם ולאחיהם הנמצאים בישראל: הסעיף העיקרי בהחלטה קובע ששר הפנים רשאי להעניק רשיון ישיבת קבע בישראל לילדי שוהים בלתי חוקיים אשר **נולדו בישראל והתערו בחברה הישראלית ובתרבותה,** לפי בקשתם (על הילדים לעמוד בקריטריונים מסוימים שיוכיחו את התערותם בחברה ובתרבות הישראלית).

---

[16] פרוטוקול ישיבת ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, 28 ביולי 2004. לדברי נציגת משרד הפנים, הגב' מרים יוספוב, נתונים אלה נאספו במשרד הפנים בפילוח הקובץ במרשם האוכלוסין, שאינו נותן תמונה מדויקת כי אינו מבדיל בין מי שנכנס לישראל מכוח חוק השבות ומי שנכנס שלא מכוח חוק השבות.

[17] פרוטוקול ישיבת ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, 17 ביולי 2006.

[18] המקור למידע זה: מר אלי זרחין, מנכ"ל האגודה הישראלית למען ילדים עולים, פגישה, 9 בנובמבר 2006.

[19] פרוטוקול מפגישת ראש הממשלה עם ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, 11 באוגוסט 2004.

[20] האגודה הישראלית למען ילדי עולים, סיכום פגישה עם מזכיר הממשלה עו"ד ישראל מימון, נובמבר 2004.

החלטה מס׳ 156 שהתקבלה ב-18 ביוני 2006: הסדר לשעה למתן מעמד לילדי שוהים בלתי חוקיים, להוריהם ולאחיהם הנמצאים בישראל – **תיקון החלטה (החלטה זו מתקנת את ההחלטה הקודמת):** בתיקון זה הרחיב שר הפנים רוני בראון את ההחלטה שהתקבלה ב-26 ביוני 2005 כך שייכללו בה **גם ילדים שלא נולדו בארץ** אבל התערו בחברה הישראלית ובתרבותה.

יצוין כי החלטות אלה נועדו בראש ובראשונה להקל על ילדי עובדים זרים לא חוקיים, אולם התנאים לקבלת מעמד חוקי עשויים להתקיים גם בקבוצת הילדים חסרי המעמד ממשפחות עולים, מכיוון שבמקרים רבים גם ילדים אלה **התערו בחברה הישראלית ובתרבותה** ורואים את עצמם ישראלים לכל דבר. במקרים רבים **אין להם לאן לחזור, קרובי משפחתם היחידים חיים בארץ ולחלקם אין כל מעמד חוקי בשום מדינה אחרת.**[21]

6. טענות נגד התנהלות מינהל האוכלוסין שבמשרד הפנים

בשנים האחרונות התקבלו בארגונים לזכויות הילד ולזכויות האדם תלונות רבות על מינהל האוכלוסין שבמשרד הפנים. מפניות אלה עולה, לכאורה, **שהתנהלותו של גוף זה מחמירה יותר מהנדרש על-פי מדיניותה המוצהרת של הממשלה.**

טענות אופייניות:

- עובדי מינהל האוכלוסין נוקטים סחבת ביורוקרטית שנראית כאילו מכוונת להתיש את הפונים. לעתים התהליך "נסחב" עד שהילדים מגיעים לגיל 18 ונחשבים בגירים, ואז התנאים לאשרת קבע נוקשים יותר. **במקרים רבים המבקשים מגורשים מהארץ בהגיעם לגיל זה, אף שהם בתקופת בחינות הבגרות ולמרות רצונם להתגייס לצה"ל ולשרת את המדינה.**
- עובדי מינהל האוכלוסין מגלים אטימות וחוסר התחשבות גם במקרים קשים, ובהם מקרים ששירותי הרווחה מעורבים בהם. בחלק מהמקרים הם פועלים בניגוד לצו בית-משפט שמסר את הילדים למשפחה אומנת (ישראלית) מנימוקים של טובת הילד.[24]

בדוח האגודה לזכויות האזרח בישראל שהתפרסם ב-6 בדצמבר 2004 נמתחה ביקורת חריפה על מינהל האוכלוסין.[25]

---

[21] למשל ילדים מרוסיה ומאוקראינה שנכנסו לישראל לפני שמלאו להם 16 והם רשומים בדרכון הזר של אמם מכיוון שעד גיל זה לא ניתן דרכון במדינת מוצאם. המקור למידע זה הוא מר אלי זרחין, מנכ"ל האגודה הישראלית למען ילדי עולים, פגישה, 13 בנובמבר 2006.

[22] תגובת מינהל האוכלוסין על דוח של האגודה לזכויות האזרח, בתוך: דורון שפר, כתבה באתר האינטרנט ynet, 6 בדצמבר 2004.

[23] דברי עו"ד יוסי אדלשטיין ממשרד הפנים בדיון הוועדה לזכויות הילד, 14 בנובמבר 2006.

[24] ד"ר יצחק קדמן, מנכ"ל המועצה הלאומית לשלום הילד, מכתב, 12 בנובמבר 2006. במכתב מתוארים מקרים קשים ביותר. בישיבת הוועדה לזכויות הילד ב-14 בנובמבר 2004 סיפר ד"ר קדמן על גירוש ילדים עם אמם הביולוגית מהארץ אף שנמסרו למשפחה אומנת על-ידי רשויות הרווחה בצו בית-משפט. ראו גם: ד"ר יצחק קדמן, מכתב לשר הפנים אופיר פינס, ייקוב הדין את הילדות? 29 במאי 2005.

[25] את הדוח חיבר עו"ד עודד פלר. קטעים ממנו ראו בנספח.

עמדת מינהל האוכלוסין היא כי עובדיו "פועלים על-פי חוק, נהלים, מדיניות והחלטות הממשלה וכן בהתאם לפסיקת בית-המשפט העליון".[26] לפי משרד הפנים, במקרים שאינם מתאימים לקריטריונים הקבועים בחוק מטפלת ועדת חריגים.[27]

7. חקיקה

בכנסת הוגשו הצעות חוק אחדות שנועדו להסדיר את מעמדם של ילדים חסרי מעמד חוקי. להלן חלק מהן:

הצעת חוק האזרחות (תיקון – הכרה בקטין שננטש או שהוריו נפטרו), התשס"ג-2003, של חברת הכנסת מרינה סולודקין (פ/750).

הצעה זו נועדה לפתור את הבעיה הקשה של קטינים שהובאו לארץ על-ידי המדינה או על-ידי הוריהם וננטשו או התייתמו בטרם הוסדר מעמדם החוקי, ובמצב הקיים הם בסכנת גירוש מן הארץ. על-פי הצעת החוק, קטין כזה, "תוקנה לו אזרחות על-פי בקשת אפוטרופסו... או מי שעתיד להתמנות לאפוטרופוס שלו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה".

הצעת חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) (תיקון – העלאת גיל ילד לצורך אישור איחוד משפחות), התשס"ד-2004, של חברת הכנסת קולט אביטל (פ/2695).

בהסבר להצעת חוק זו נכתב: "בחוק האזרחות כיום קיים מצב בלתי נסבל המאפשר הפרדת ילדים מהוריהם עם הגיעם לגיל 12 וגירושם מישראל... התיקון המוצע מעלה את איסור הפרדת הילד מההורה עד הגיעו לגיל 18".

הצעות חוק האזרחות (תיקון – מעמד של ילד), התשס"ה-2004, של חברי הכנסת יורי שטרן ואליעזר כהן (פ/2885).

הצעה זו עניינה קטינים אשר מגיעים ארצה עם הוריהם אשר מקבלים אזרחות ישראלית לפי חוק השבות או במסלול אחר. במצב הקיים אין הכרה אוטומטית בקטינים כאזרחים. ההצעה היא לתקן מצב זה ולתת לקטינים **מייד** מעמד זהה לזה של הוריהם.

הצעת חוק האזרחות (תיקון – התאזרחותו של קטין אשר הוריו קיבלו אזרחות ישראלית מכוח שבות), התשס"ה-2005, של חה"כ ויקטור ברריילובסקי וקבוצת חברי הכנסת (פ/3319).

הצעת חוק זו נועדה לבטל תנאי המקשה על ילדי אזרחים זרים הנשואים ליהודי ונמצאים בתהליך התאזרחות. לפי הצעת החוק, התאזרחות ההורה תקנה אזרחות גם לילדו הקטין, ויבוטל התנאי המגביל, שבשנתיים האחרונות לפני הגעת הילדים הם היו בחזקת ההורה המתאזרח. ההצעה היא להתחשב במצב שבו לעתים הילדים מגיעים לארץ לאחר הוריהם בגלל מגבלות בארץ מוצאם או בישראל.

ככל שידוע אף אחת מהצעות החוק האלה לא הגיעה עד היום לדיון במליאת הכנסת.

---

[26] תגובת מינהל האוכלוסין על דוח של האגודה לזכויות האזרח, בתוך: דורון שפר, "דוח: מינהל האוכלוסין מפעיל מדיניות גזענית", באתר האינטרנט **Ynet** 6 בדצמבר 2004.

[27] דברי עו"ד יוסי אדלשטיין ממשרד הפנים בדיון הוועדה לזכויות הילד, 14 בנובמבר 2006.

8. מקורות

מסמכים

המועצה הלאומית לשלום הילד, ילדים בישראל: שנתון סטטיסטי 2005, ירושלים, דצמבר 2005.

האגודה הישראלית למען ילדי עולים, סיכום פגישה עם מזכיר הממשלה עו"ד ישראל מימון, נובמבר 2004.

האגודה הישראלית למען ילדי עולים, ילדים ללא מעמד במשפחות עולים בישראל –מסמך עמדה, נובמבר 2004.

מסמכי הממשלה

החלטת הממשלה מס' 3807, הסדר שעה למתן מעמד לילדי שוהים בלתי חוקיים, להוריהם ולאחיהם הנמצאים בישראל, התקבלה ב-26 ביוני 2005.

החלטת הממשלה מס' 156, הסדר שעה למתן מעמד לילדי שוהים בלתי חוקיים, להוריהם ולאחיהם הנמצאים בישראל – תיקון החלטה, 18 ביוני 2006.

הודעת מזכיר הממשלה עו"ד ישראל מימון בתום ישיבת הממשלה, 26 ביוני 2005.

הודעת מזכיר הממשלה, עו"ד ישראל מימון, בתום ישיבת הממשלה, 11 ביוני 2006.

משרד החינוך, החלת חוק חינוך חובה גם על ילדי עובדים זרים בישראל, חוזר מנכ"ל תש"ס/10 (א), 1 ביוני 2000.

משרד הפנים, מינהל האוכלוסין, נוהל 4.5.001 1.

המשרד לקליטת העלייה, הוראת שעה מס' 97: כללי הסיוע לעולים, זכאות ילדי עולים נלווים, 16 בינואר 2003.

מסמכי הכנסת

מרכז המחקר והמידע, מעמדם החוקי של ילדי עולים בישראל, כתבו אביטל אפל ויפעת שחק, 2 במרס 2004.

ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול פגישה עם ראש הממשלה, 11 באוגוסט 2004.

הוועדה לזכויות הילד, פרוטוקול ישיבה בנושא גירוש הילדה הרצלייה, 14 בנובמבר 2006.

ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקולים של ישיבות: 3 במרס 2004 (משותפת עם הוועדה לזכויות הילד, 28 ביולי 2004 (משותפת עם הוועדה לזכויות הילד), 3 באוגוסט 2004 (משותפת עם הוועדה לזכויות הילד), 9 בפברואר 2005 (משותפת עם הוועדה לזכויות הילד), 12 בדצמבר 2005, 17 ביולי 2006.

חקיקה

חוק השבות, התש"י-1980.

חוק האזרחות, התשי"ב-1952.

חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952.

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשנ"ה-1995.

הצעות חוק

הצעת חוק האזרחות (תיקון – הכרה בקטין שננטש או שהוריו נפטרו), התשס"ג-2003, של חה"כ מרינה סולודקין (פ/750)

הצעת חוק האזרחות והכניסה לישראל (תיקון – העלאת גיל ילד לצורך אישור איחוד משפחות), התשס"ד-2004, של חה"כ קולט אביטל (פ/2695).

הצעת חוק האזרחות (תיקון – מעמד של ילד), התשס"ה-2004, של חה"כ יורי שטרן וחה"כ אליעזר כהן (פ/2885).

הצעת חוק האזרחות (תיקון – התאזרחותו של קטין אשר הוריו קיבלו אזרחות ישראלית מכוח שבות), התשס"ה-2005. של חה"כ ויקטור ברריילוסקי וקבוצת חברי כנסת.

מכתבים ופגישות

זרחין אלי, מנכ"ל האגודה הישראלית למען ילדי עולים, פגישה, 13 בנובמבר 2006.

טוקטלי סימה, מזכירות הממשלה, מכתב, 14 בנובמבר 2006.

קדמן יצחק, ד"ר, מנכ"ל המועצה הלאומית לשלום הילד, מכתב, 7 בנובמבר 2006.

עיתונות מקוונת

שפר דורון, "דוח: מינהל האוכלוסין מפעיל מדיניות גזענית", **Ynet**, 6 בדצמבר 2004.

יצחק גלית, "כ-90,000 ילדים ללא מעמד בישראל", **Nfc**, 12 במאי 2006.

"חה"כ ברונפמן הודיע בדיון בוועדת הפנים כי יגיש עתירה לבג"ץ נגד משרד הפנים בסוגיית ילדים ללא מעמד והורים קשישים לא יהודים", **חדשות מרצ**, 7 בדצמבר 2004.

9. נספחים

נספח מס' 1: קטעים מדוח האגודה לזכויות האזרח על מינהל האוכלוסין שבמשרד הפנים, 6 בדצמבר 2004

"...גם בעניינם של ילדים שמעמדם אינו מוסדר חושף הדוח מדינות נוקשה ומפלה... נוהלי משרד הפנים קובעים כי נינים של יהודים, המהגרים לישראל כקטינים עם הורים זכאי שבות, מתחילים בתהליך התאזרחות מדורג. במסגרת ההליך המדורג מקבלים הילדים הנינים תושבות ארעית, למשל לארבע שנים. אם בסיומן של ארבע השנים הם עודם קטינים מוענקת להם אזרחות ישראלית. אם בתום ארבע השנים הם בגירים הם רשאים להתחיל בהליך התאזרחות בעצמם. אם יעמדו בתנאי ההתאזרחות יזכו באזרחות ישראלית".

"אלא שבפועל מדיניות מוצהרת זו אינה מתקיימת, שכן משרד הפנים ממתין עד שאותם קטינים יגיעו לבגרות. התאזרחות בגירים היא הליך סבוך, שאחד מתנאיו הוא ויתור על אזרחות קודמת או הוכחה שהמבקש יחדל להיות אזרח של מדינה אחרת. משרד הפנים עומד על דעתו שכדי להשלים את הליך ההתאזרחות יש להמציא אישור על ויתור כאמור, והליך ההתאזרחות מופסק בשעה שהתושבים הצעירים נכשלים בניסיונם להשיג את האישור".

"חמור עוד יותר מצבם של צאצאים ממערכות יחסים קודמות של בני זוג של עולים או של בני זוג לאזרחים ישראלים. על-פי מדיניותו המוצהרת של משרד הפנים קטינים אלה יכולים לרכוש בישראל מעמד של תושבים, וברבות הימים לרכוש אזרחות ישראלית מכוח הענקה על-פי בקשת הוריהם או להתאזרח בישראל עם הגיעם לבגרות. אלא שהלכה למעשה מקשה משרד הפנים על ילדים אלה לרכוש מעמד. לא פעם ננקטת סחבת מכוונת בטיפול בבקשות, וזאת רק כדי שהמבקש יגיע לגיל 18. אדם שהגיע לגיל בגרות, ואין לו כל מעמד חוקי בישראל, הוא שוהה בלתי חוקי, ואפשר לגרשו מן הארץ".

נספח מס. 2: מסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת: מעמדם החוקי של ילדי עולים בישראל, כתבו אביטל אפל ויפעת שחק, 2 במרס 2004.